

FOR IMMEDIATE RELEASE

27 Dec 2024

Srpski kolektiv Marš sa Drine i nemačka nevladina organizacija Green Legal Impact objavljuju zvanično saopštenje Evropskoj komisiji i članovima Odbora za kritične sirovine [protiv priznavanja projekta Jadar prema Zakonu o kritičnim sirovinama](#).

Rio Sava Exploration d.o.o. aplicirala je za dobijanje statusa „strateškog projekta“ po čl. 6, 7 CRMA za planirani rudnik litijuma i bora u dolini reke Jadar u Srbiji. Ovaj projekat ne bi trebalo da dobije strateški status iz pravnih, ekoloških, društvenih i političkih razloga. Poznati rizici uključuju rudarske aktivnosti koje ugrožavaju okolne vodene resurse, represiju prema aktivistima za zaštitu životne sredine, nedostatak administrativne transparentnosti i odgovornosti. Predlog projekta koji je dostavljen na procenu uticaja na životnu sredinu je sada u fazi utvrđivanja opsega i sadrži nedostatke koji ne zadovoljavaju kriterijume za dodelu 'strateškog statusa' prema Zakonu o kritičnim sirovinama.

Podnošenje ove žalbe je presedan. Iako Komisija EU nije omogućila prostor za osporavanje odluke o strateškom statusu od strane nevladinih organizacija, njena odluka o klasifikaciji projekta prema članu 6 (1) CRMA je „administrativni akt“ u skladu sa članom 2(1)(g) Uredba br. 1367/2006 (Arhuska konvencija). Ova žalba koristi svoje pravo da ospori administrativni akt, koji na kraju podleže internoj reviziji u skladu sa članom 10. Arhuske konvencije. Mi osporavamo političku odluku na nivou EU i nastavićemo pravnim putem ukoliko Jadar dobije strateški status. U Srbiji, nedostaci predloga projekta Jadar pružaju jake pravne argumente protiv izdavanja bilo kakvih ekoloških dozvola.

Izveštaj ukazuje na: opasnosti po životnu sredinu, ljudska prava i zdravlje ljudi, nedostatak transparentnosti i neusaglašenost sa dobrom poslovnom praksom, pravne nepravilnosti, uticaje na životnu sredinu, zemljište, poljoprivredu, vodu, zaštićena područja i vrste, proces otkupa zemljišta, nedostatak transparentnosti i zastrašivanje, uticaj na društvenu strukturu regiona, otvaranje radnih mesta, poreske prihode, efekte na postojeće poslovanje, posebno poljoprivredu, nepravilnosti u pogledu pitanja izdavanja dozvola, rokova i upravljanja, kao i kršenje zakona Republike Srbije..

Nabavke minerala od strane Evropske unije su duboko isprepletene sa zabrinutošću neokolonijalnih praksi. Kako EU nastoji da obezbedi „zeleniju“ ekonomiju, njena zavisnost od ovih minerala stavlja je u poziciju značajne moći nad stranim zemljama bogatim takvim resursima, gde rudarske projekte često sprovode globalni giganti poput Rio Tinta. Ova zavisnost otkriva širi obrazac eksploatatorske dinamike u odnosu EU sa zemljama bogatim resursima, posebno u regionima u kojima upravljanje i zaštita životne sredine nisu na visokom nivou.

„U zemljama kao što je Srbija, ekstrakcija minerala mogla bi da uništi lokalne ekosisteme – ugrožavajući zemljište, vodu i biodiverzitet i stvarajući političku i društvenu nestabilnost – što dovodi do pitanja o posvećenosti EU ljudskim pravima i održivim praksama u inostranstvu. Napor EU za „etičkim izvorima“ je kompromitovan kada se zažmuri pred ovim ekološkim i društvenim uticajima. Zauzvrat, rizikuju politički kredibilitet EU, posebno kad se ovo vidi kao jačanje (neo)kolonijalne eksploatacije. Štaviše, nedostatak transparentnosti, zakonske nepravilnosti i manjkave studije izvodljivosti u ovom projektu dodatno razotkrivaju saučesništvo EU u potkopavanju samog upravljanja i regulatornih okvira za koje tvrdi da ih zastupa, održavajući sistem nejednake eksploatacije resursa koji je u korist delovima Evrope, a na štetu drugih. Budućnost nije zelena ako je zelena samo za vas.“ Bojana Novaković, Marš sa Drine.

Za dodatne informacije kontaktirajte Marš sa Drine na info@marssadrine.org